

GUIA D'HISTÒRIA LOCAL: EL TARRAGONÈS

Amb el Tarragonès, les guies d'història local encaren un nou repte: l'anàlisi d'una comarca estretament vinculada a una gran capital. En aquest sentit, la guia recull entitats públiques tan importants com l'Arxiu Històric, l'Institut d'Estudis Tarraco-nenses, la Biblioteca Pública o el Museu Nacional Arqueològic que depassen de molt els àmbits local i comarcal. Aquestes entitats són pròpies d'infraestructures provincials, nacionals o estatals, i totes elles han tingut en els darrers anys modificacions en l'estructura i en la gestió. El Tarragonès, doncs, ofereix un model de serveis culturals força diferent al d'altres comarques fins ara analitzades, però probablement similar al Segrià, al Gironès o, fins i tot, al Barcelonès. La guia ha estat coordinada per Eliseu Soler amb el recolzament de la redacció de PLECS.

ARXIU CAPITULAR DE LA S.E. CATEDRAL METROPOLITANA I PRIMADA DE TARRAGONA

1. Fitxa tècnica

Nom: Arxiu Capítular de la S.E. Catedral Metropolitana i Primada de Tarragona.

Adreça: Catedral. Pla de la Seu.

Població: Tarragona.

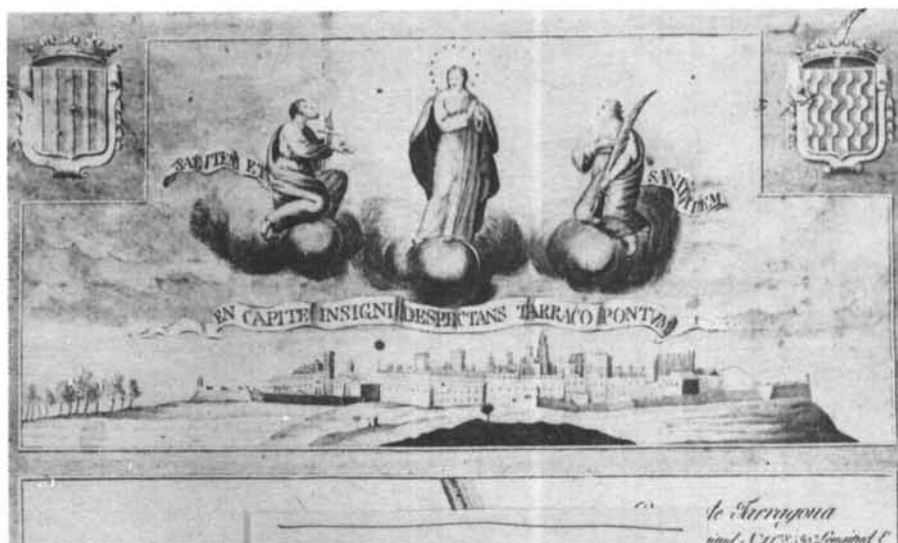
Telèfon: 23 73 33 (particular arxiver).

Horaris: De 9,15h a 11h (feiners).

Director: Salvador Ramon Vinyes.

Característiques de l'edifici: Edifici de la Catedral.

Institució i/o societat a la qual es troba vinculat: Capítol de la Catedral.



2. Fons

Actes capítol (1409-1963); Dignitats (s. xv); Correspondència (ss. xiii-xx); Administració Causes Pies (ss. xv-xx); Benifets i Canongies (ss. xv-xx); Testaments (s. xvi-xix); Mensa (ss. xvi-xix); Administració (s. xvi-xviii); Sagristia i fàbrica (ss. xv-xviii); Confraries (s. xv-xx); Arxiu Confraria Prev. (ss. xiv-xix); Arxiu musical (s. xvii-xix, 2.000 part.); Llibre del Tauler (ss. xv-xix).

3. Activitats

Les pròpies d'un arxiu capitular. Fonamentalment l'arxiu resta a disposició dels investigadors i grups universitaris. Vegi's la relació de fons i col·leccions per anys i núm. de vols. a *Guía de los Archivos y de las bibliotecas de la Iglesia en España* (Asociación Española de Archiveros Eclesiásticos, León, 1985), pp. 455-457.

ARXIU HISTÒRIC ARXIDIOCESÀ

1. Fitxa tècnica

Nom: Arxiu Històric Arxidiocesà.

Adreça: Carrer de Sant Pau s/n.

Població: Tarragona.

Telèfon: 23 34 12.

Horaris: De dimarts a dissabte, d'11h a 14h.

Serveis: Lector de microfilm, sala d'investigadors, catàleg, inventaris i fitxer, fons microfilmats.

Director: Salvador Ramon Vinyes.

Any de fundació: 1921.

Característiques de l'edifici: Edifici propi acabat el 1971.

Institució i/o societat a la qual es troba vinculat: Arquebisbat de Tarragona.

2. Fons

Arxiu Província Eclesiàstica (Concilis provincials, Constitucions provincials, Corts); Arxiu de la Mitra (Pontificats, Patrimoni, Vicariat general, Arxiu notarial, Arxiu Seminari Tridentí, manuscrits); Cartularis; Pergamins; Arxius monacals; Arxius particulars (Roca i Cornet, Caixal, Salas Ricomà, Foxà).

Arxius parroquials: formats pels fons notarial i parroquial. La relació detallada es pot veure a *Guía de los Archivos y las Bibliotecas de la Iglesia en España* (León, Asociación Española de Archiveros Eclesiásticos, 1985), pp. 462-464 per municipis, anys i núm. de vols. Més recentment s'ha publicat un inventari exhaustiu: M. Fuentes S. i Ramon, *Inventari dels manuals notarials de l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona* (Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1989).

ARXIU DE LA DIPUTACIÓ DE TARRAGONA

1. Fitxa tècnica

Nom: Arxiu de la Diputació de Tarragona.

Adreça: Passeig de Sant Antoni 100.

Telèfon: 23 33 13, ext. 273.

Horaris: De dilluns a divendres, de 8h a 15h.

Serveis: Fotocòpies, lector-reproductor de microfilm i microfita, sala de consulta.

Personal especialitzat: Teresa Montcusí, bibliotecària-documentalista.

Any de fundació: 1964 (reorganització).

Característiques de l'edifici: Situat a l'edifici rehabilitat per a seu de la Diputació.

Institució i/o societat a la qual es troba vinculat: Diputació de Tarragona.

2. Fons

Documentació administrativa de l'ens ordenada per seccions i per ordre alfabètic i cronològic. Catàleg orgànic-alfabètic de matèries i alfabètic pels expedients de personal. La 1a. Acta de la Diputació conservada és de 1836. Seccions: Administració local; Agricultura; Beneficència i obres socials; Butlletí Oficial; Cooperació; Cultura; Governació (amb els Llibres d'actes, i subseccions com Cadastre, Cens, Personal, etc.); Hisenda; Obres públiques; Presidència; Recaptació; Sanitat; Serveis tècnics. Biblioteca auxiliar: Publicacions locals, llibres, fullets, fulls solts, programes de festes, retalls de premsa (Sistema CDU amb catàleg sistemàtic d'autors i matèries).

Quant a publicacions periòdiques, el BOE-Gazeta, Boletín Oficial de la Provincia (disortadament, des de 1856), BOG-DOG, Butlletí del Parlament de Catalunya, Diari de Sessions del Parlament de Catalunya, Diario Oficial de las Comunidades Europeas, i un nombre considerable de revistes locals de les comarques de Tarragona.

ARXIU HISTÒRIC

1. Fitxa tècnica

Nom: Arxiu Històric.

Adreça: Rambla Vella 30 (Adreça postal: apartat 244, C.P. 43080).

Població: Tarragona.

Telèfon: 23 84 14.

Horaris: De dilluns a dissabte, matí de 9h a 14h; de dilluns a divendres, tarda de 16h a 18h. Del 15 de juny al 15 de setembre, de 8,30h a 14,30h.

Serveis: Sala d'investigadors, biblioteca, sala de reunions, despatxos, sala d'exposicions i conferències, dipòsits de prestatgeria compactada, reprografia, restauració i recepció de fons.

Serveis específics: aparell de microfilm, revelador de microfilm, lector de microfilm, lector fotocopiador de microfilm, aparell de diapositives, fotocopiadora, ordinador, llum de quars.

Directora: Josefina Cubells i Llorens.

Personal: 1 tècnic, 1 tècnic-administratiu, 1 auxiliar-administratiu, 3 subalterns, 5 llicenciats (actualment) per a programes específics: 2 (fons AISS) i 3 (inventari arxius municipals).

Any de fundació: 1944 (Archivo Histórico Provincial).

Característiques de l'edifici: Edifici propi de 7 plantes acabat el 1981 i obert al públic el 1983.

Institució i/o societat a la qual es troba

vinculat: Titularitat estatal (Direcció de los Archivos Estatales. Ministerio de Cultura). Gestionat per la Generalitat de Catalunya (Servei d'Arxius).

2. Fons

A. Entitats públiques històriques (seccions: Documentació notarial, Documentació municipal, Comptaduria d'hipoteques, Comissió Prov. de Monuments Artístics, Comissaria General d'Abastaments i Transports).

B. Entitats Públiques Administratives (Delegació d'Hisenda, Col·legi d'Arquitectes, AISS, I.N. d'Estadística, fons Diputació, «Diario Español», Delegació prov. Informació i Turisme i Deleg. prov. de Cultura, Deleg. prov. de l'Habitatge, Deleg. prov. d'Indústria, Fundacions, Oficines liquidadores d'Impostos).

C. Entitats privades (Cia. de Calaf, Cia. Naviera «Matias Mallol»).

D. Col·leccions Factícies (Pergamins municipals i notariais, Documents en paper (Cartes reials, Cartes oficials, Cartes del Patrimoni del Duc de Medinaceli), Expedients (Patrimoni Històric-artístic, Patrimoni arquitectònic, PIC).

F. Fons especials (Figuratiu, ss. xv-xx; Impresos, 1576-1987; Audiovisuals, 1276-1933). Vegis la descripció detallada a J. Cubells i Llorens, «Arxiu Històric de Tarragona», dins *Guia dels Arxius Històrics de Catalunya. 2* (Generalitat de Catalunya, Barcelona 1987), pp. 9-69. D'ençà d'aquesta publicació, han ingressat a l'Arxiu diversos fons: associacions (Govern civil), arxiu (1870-1976) del Col·legi de Corredors de Comerç, històric-estadístic de l'INE, premsa Sección Femenina, jurat FECSA, *Oficialia Mayor* AISS, arxiu privat Moragues, etc.).

3. Activitats

Conferències. La sala és utilitzada per diverses associacions i entitats de Tarragona (Amics del Médol, Associació d'Antics Alumnes dels Instituts de Batxillerat, Omnium Cultural, Gogistes Tarragonins, etc.).

Seminaris. Organitzats i/o coorganitzats per la Facultat de Lletres (Paleografia medieval, Burgesia agrària, etc.).

S'han organitzat també exposicions («Transaccions comercials dels jueus de Tortosa», etc.). Hi ha una col·laboració activa amb la Facultat de Lletres, l'Escola de Formació del Professorat d'EGB, el Casino de Tarragona, l'Ajuntament, l'Hospital de Sta. Tecla, el Cercle d'Estudis Històrics i Socials Guillem Oliver, etc.

Visites. Per part dels Instituts de Batxillerat, Departament d'Història Contemporània Facultat de Lletres, Departament de Paleografia, etc.

Edicions. Darrerament, el *Catàleg de Fons de la Diputació de Tarragona* (Diputació de Tarragona, 1989).

4. Diversos

Cal destacar l'Inventari d'arxius municipals (en curs de confecció). Fins ara: Altafulla, Bonastre, Constantí, Creixell, Garidells, El Morell, La Nou de Gaià, Els Pallaresos, Perafort, La Pobla de Mafumet, La Pobla de Montornés, Renau, La Riera de Gaià, Roda de Barà, Salomó, La Secuta, Torredembarra, Vespella, Vilalonga. Mencionarem els treballs de microfilmació, fins ara 246 vols. d'Economia i Hisenda municipal de Tarragona (1377-1793) i 279 vols. de Llibres d'actes (1358-1799), 20 vols. de Miquelets i Milícies Urbanes.

Intercanvi arxivístic amb la Xarxa d'Arxius de la Generalitat i amb diversos arxius d'Espanya. Hi ha la seu del Cercle d'Estudis Històrics i Socials Guillem Oliver.

Biblioteca auxiliar. Dividida en Fons Antic (precedent quasi exclusivament de les biblioteques de convents desamortitzats) i Biblioteca de Consulta (formada per donacions d'Administracions Públiques i entitats privades, compres, etc. D'interès les publicacions locals i comarcals de les comarques de Tarragona).

ARXIU HISTÒRIC MUNICIPAL DE TARRAGONA

1. Fitxa tècnica

Nom: Arxiu Històric Municipal de Tarragona.

Adreça: Plaça de la Font 1.

Població: Tarragona.

Telèfon: 29 11 93.

Horaris: De dilluns a divendres, de 9h a 14 h.

Serveis: Fotocòpies, lectora i reproductora de microfites, sala de consulta.

Director: Francesc Barriach Molas.

Any de fundació: 1686.

Característiques de l'edifici: Edifici conventual procedent de la desamortització destinat des del s. XIX a seu de l'Ajuntament de Tarragona.

Institució i/o societat a la qual es troba vinculat: Ajuntament de Tarragona.

2. Fons

La Guerra del Francès afectà l'arxiu; per això, la documentació més abundosa és la de 1800 fins ara. Entre la documentació antiga cal destacar 36 lligalls de còpies de documents dels ss. XIII-XVIII, 8 pergamins de privilegis, butlles papals, Llibres del Mostassaf, testament del cardenal Cervantes, Privilegi d'insaculació, etc. La classificació de la documentació moderna (des de 1800) és la vigent des de 1863 (per armaris i galeries), temàtica i cronològica.

Cultura 1 a 6; Fotografia, 7; Antic arxiu, 8; Arxiu corregimental, 9 a 11; Personal, 11 a 13; Llibres d'actes municipals, 13 a 18 (des de 1924, també Llibres d'actes de la Permanent municipal).

Llicències d'obres; Obres municipals; Padró i aigües; Sanitat.

Hi ha una biblioteca formada per la Col·lecció Legislativa, repertoris de jurisprudència i obres i revistes de Dret administratiu.

3. Activitats

Col·labora amb la realització d'exposicions de caire local, edicions de l'Ajuntament, relacions amb l'Hemeroteca municipal i, en general, amb les institucions culturals de la ciutat, centres d'estudis i altres arxius públics i privats.

ARXIU HISTÒRIC DEL PORT DE TARRAGONA

1. Fitxa tècnica

Nom: Arxiu Històric del Port de Tarragona.

Població: Tarragona.

Adreça: Anselm Clavé 1.

Serveis: 9 sales, 4 de les quals es destinen a dipòsit i la resta a tasques específiques d'investigació-consulta, control i classificació.

Personal especialitzat: Coia Escoda Múria, Mercè Toldrà Dalmau.

Any de fundació: 1990.

Característiques de l'edifici: Planta baixa de l'antic edifici de la Junta d'Obres del Port de Tarragona.

Institució i/o societat a la qual es troba vinculat: Junta del Port de Tarragona.

2. Fons

Documentació generada per les 3 Juntes d'Obres del Port de Tarragona: 1800-1836; 1841-1846; 1869-... S'utilitza un sistema de classificació per blocs especificant els subgrups o subapartats.

S'ha editat una primera guia.

Cartoteca amb 179 plànols.

Fons bibliogràfic format per revistes especialitzades, butlletins informatius, temàtica nàutica, legislació d'obres públiques, port.

Aquest arxiu pot considerar-se en fase d'organització.

AGRUPACIÓ CULTURAL DE VILA-SECA

1. Fitxa tècnica

Nom: Agrupació Cultural, Vila-seca.

Adreça: Tarragona 11. Apartat núm. 40.

Població: Vila-seca.

Telèfon: 39 24 10.

President: Àngel Holgado.

Afiliats/subscriptors: 300.

Seccions internes: Coral Nova Unió, Secció de Lletres, Esbart Ramon d'Olzina, Escacs, Muntanyisme.

Any de fundació: 1972.

Característiques de l'edifici: La seu de l'AC és situada a les dependències de la Biblioteca Pública.

2. Activitats

Conferències, exposicions, publicacions, commemoracions, concursos. L'AC convoca anualment un Concurs Literari de poesia i prosa dedicat a temes locals. La Coral Nova Unió realitza una mitjana de 20 concerts anuals, a la vila i fora d'aquesta. L'Esbart Ramon d'Olzina realitza unes 30 actuacions anuals, dins i fora vila. El Grup d'Escacs organitza dues competicions anuals. El Grup de Muntanyisme organitza excursions periòdiques.

3. Publicacions

La Secció de Lletres manté la Col·lecció de Monografies que edita llibres d'interès i temàtica locals. Fins ara s'han publicat 15 volums, i ara està en premsa el volum número 16. Totes les seccions de l'AC mantenen relacions i intercanvis amb entitats semblants d'altres localitats que assoleixen un total aproximat de 35.



1. Fitxa tècnica

Nom: Centre d'Estudis d'Altafulla.

Adreça: Golfes antiga fàbrica de Cintes.

Població: 43893. Altafulla.

Telèfon: 21 13 57-65 23 46.

President: Salvador-J. Rovira i Gómez.

Afiliats/subscriptors: 350.

Any de fundació: 1974.

Característiques de l'edifici: La seu del Centre està situada a les golfes de l'antiga fàbrica de Cintes.

2. Activitats

Conferències. Concursos de fotografia. Expedicions culturals. Excursions. Exposicions. Comemoracions. Publicacions periòdiques. El

Centre es va fundar per estudiar els aspectes més diversos de la història d'Altafulla —i de la rodalia— i divulgar-los; per vetllar pel patrimoni cultural, paisatgístic i arquitectònic de la nostra vila. Actualment el Centre manté obert un intercanvi de publicacions amb 55 altres centres i entitats similars.

3. Publicacions

Els *Estudis Altafullencs*. Actualment hi ha editats 15 volums. *L'Oliverot*, amb 4 números. *La Tartrana*, amb 35 números (actualment aquesta publicació resta paralitzada). A més, hem tret diferents monografies fora d'aquestes col·leccions: *Històries de les Bruixes d'Altafulla*; *Altafulla, Imatges i Records*; *Tamarit*; *Antoni Martí i Franquès* i *l'Altafulla del seu temps*.



1. Fitxa tècnica

Nom: Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV.

Adreça: Santa Anna 8.

Població: 43003. Tarragona.

Telèfon: 23 50 32.

President: Joan M. Pujals i Vallvé.

Seccions internes: Arqueologia i Història; Belles Arts; Biografia i Bibliografia; Filologia i Història Literària.

Entitats vinculades: Centre d'Estudis Alcoverencs; Centre d'Estudis de la Conca de Barberà; Centre d'Estudis d'Altafulla; Institut Tarraconès d'Antropologia; Institut d'Estudis Constantinencs; Centre d'Estudis Canongins; Agrupació Cultural Vila-seca.

Any de fundació: 1951.

Característiques de l'edifici: La seu de l'Institut d'Estudis Tarraconenses és situada al Museu d'Art Modern de Tarragona.

2. Activitats

Reunions mensuals de les Seccions; intercanvi de publicacions amb altres entitats o Institucions; edició de publicacions que donen a conèixer les comarques de Tarragona des del punt de vista històric, artístic, literari, etc.

3. Publicacions

Publicacions periòdiques: *Quaderns d'Història Tarraconense*; *Treballs de la Secció de Filologia i Història literària*; *Bibliografia Històrica Tarraconense*.

Col·leccions: Arqueologia i Història; Belles Arts; Biografia i Bibliografia; Filologia i Història Literària; Llibres de la Medusa.

REIAL SOCIETAT ARQUEOLÒGICA TARRACONENSE

1. Fitxa tècnica

Nom: Reial Societat Arqueològica Tarracoenense.

Adreça: Carrer Major 35, Principal. Apartat de correus 573 43080 Tarragona.

Població: 43001, Tarragona.

Telèfon: (977) 23 37 89.

President: Enric Olivé i Martínez.

Afiliats: 547.

Any de fundació: 1844.

2. Activitats

Conferències, expedicions culturals, cursos d'arqueologia jornades culturals, taules rodones i commemoracions.

La Reial Societat Arqueològica Tarracoenense es manté en la defensa del patrimoni arqueològic i històric de Tarragona i Comarques des de la seva fundació. Ha abandonat el paper investigador, efectuat en èpoques anteriors, i ha iniciat una tasca de molta més divulgació i prevenció en el manteniment dels monuments i descobriments fets.

3. Publicacions

«Butlletí Arqueològic»; iniciada la publicació l'any 1901.

«Acta Arqueològica»; tres números des de l'any 1988.

Diferents monografies de tema arqueològic i històric.

Disposa d'un catàleg de publicacions a l'abast dels interessats.

BIBLIOTECA PÚBLICA DE TARRAGONA

1. Fitxa tècnica

Nom: Biblioteca Pública.

Adreça: C/ Fortuny 30.

Població: 43001, Tarragona.

Telèfon: 24 03 31-24 05 44.

Horaris: De dilluns a divendres de 16h a 20.30h, i de dimarts a dissabte de 10h a 13h.

Serveis: Hemeroteca i publicacions oficials; préstec a domicili de llibres (adults i infantils); sala d'estudi i referència; fonoteca-videoteca; sala de consulta del fons antic; biblioteca local; préstec a domicili de materials àudio-visuals (adults); informació bibliogràfica; préstec interbibliotecari nacional i internacional; fotocòpies (autoservei); microfilm; fotografia (per encàrrec). Sala d'exposicions i conferències. Base de dades del fons de la Biblioteca en curs, creada el juny de 1990 i actualment amb 25.500 registres incorporats.

Número de volums: 163.000 volums i

1.748 títols de diaris i revistes (s. XIX-XX), dels quals 389 es reben periòdicament.

Personal: La plantilla actual és de 22 persones.

Directora: Roser Lozano.

Encarregats de la Secció Local: Dolors Saumell i Esteve Masalles.

Any de fundació: La Biblioteca fou creada el 1846 amb la finalitat de conservar i custodiar els fons bibliogràfics procedents de les desamortitzacions.

Característiques de l'edifici: L'edifici de la Biblioteca és del principi de segle i té actualment 2.642m² construïts i 8 sales destinades al públic. La Biblioteca es va traslladar aquí el 1962, i la darrera remodelació va ser durant els anys 1986-1989.

Institució a la qual es troba vinculat: La Biblioteca és de titularitat estatal i és gestionada per la Generalitat de Catalunya.

2. Fons

Dels 163.000 volums, destaquen els 318 ms. (s. X-XVIII) la majoria procedents dels Monestirs de Poblet i Santes Creus; 230 incunables, 401 vols. de la biblioteca Virrei Pere Antoni d'Aragó, 725 llibres rars i curiosos i prop d'uns 35.000 vols. del s. XVI al XIX. Conserva també el fons de l'antiga Biblioteca Popular de la Diputació de Tarragona i el llegat del Marquès de Montoliu.

Com a biblioteca receptora del Dipòsit Legal, recull tota la producció impresa de la província de Tarragona des de 1958.

La col·lecció local consta de les següents seccions: Hemeroteca (650 títols de diaris i revistes, dels quals 250 són en curs); llibres i fulletons (4.500 volums). També es conserven separatament: Mapes i cartells, goigs, postals i material no librari vari procedents del Dipòsit Legal.

Activitats

Activitats generals: Institucions i particulars poden disposar de la Sala de Conferències i Exposicions per a la realització d'activitats culturals quan no s'ocupi en activitats pròpies de la biblioteca. Activitats d'animació a la lectura (setmanal). Visites escolars programades. Programació de la videoteca.

Publicacions: *Guies de Novetats* (mensual), *Butlletí d'adquisicions* (anual), *Butlletí de Diaris i Revistes en curs* (anual), *Guies de Lectura, Novetats en llengües estrangeres* (anual).

Activitats Secció Local: 35 dossiers de premsa anuals que recullen i classifiquen les notícies de premsa de temàtica local aparegudes a la premsa local, comarcal i nacional.

Guies de lectura de personatges vinculats a l'àmbit local. Butlletins de Sumaris de revistes locals (trimestral). Guia de Novetats de les publicacions locals (anual). Base de dades de monografies, sèries i registres analítics de material

ubicat a la biblioteca creada el juny de 1990; actualment conté ja 2.066 registres informàtics.



Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

**Museu Nacional Arqueològic
de Tarragona**

1. Fitxa tècnica

Nom: Museu Nacional Arqueològic de Tarragona (MNAT).

Adreça: Plaça del Rei 5.

Població: 43003, Tarragona.

Telèfon: 977/23 62 11.

Horaris: Laborals de 10 h a 3.30 h i de 16 h a 19 h; festius de 10 h a 14 h.

Director: Francesc Tarrats.

Any de fundació: 1874.

Institució i/o societat a la qual es troba vinculat: Generalitat de Catalunya mitjançant un conveni amb l'Estat del 1-6-1981.

En l'actualitat agrupa orgànicament tres unitats bàsiques: Museu Arqueològic, Museu i Necròpolis Paleocristians i Edifici de Serveis Centrals. Estan també adscrits a l'organigrama del MNAT dos importants conjunts arqueològics del Tarragonès: la vil·la romana dels Munts (Altafulla) i la vil·la romana i mausoleu constantinià de Centelles (Constantí).

Des del 2 de juliol de 1982 fins al 8 d'octubre de 1991, ha estat associada al MNAT la programació i gestió del Museu d'Història de Tarragona, de titularitat compartida Generalitat de Catalunya - Ajuntament de Tarragona, instal·lat a l'edifici conegut amb el nom de «Pretori Romà».

2. Fons

El nucli inicial del MNAT es va formar amb les col·leccions reunides pels membres de la Sociedad Económica de Amigos del País, creada l'any 1786 per l'arquebisbe Francesc Armanyà. El 1834, les col·leccions es van instal·lar en l'edifici romà de la Plaça del Pallol. Uns anys més tard, amb aquestes col·leccions, els materials que va reunir la Real Sociedad Arqueològica Tarracoenense i les aportacions de la Comisión Provincial de Monumentos, es va formar jurídicament l'actual Museu Nacional Arqueològic de Tarragona, el qual va quedar instal·lat, durant més de cent anys, en algunes de les sales del Palau de l'Ajuntament i de la Diputació. No fou fins al 1960 quan les col·leccions es van organitzar a l'actual seu de la Plaça del Rei, en un local edificat de nova planta sobre un llenç de la muralla romana, específicament projectat com a Museu.

L'edifici està distribuït en quatre pisos, amb 10 sales d'exposició permanent, Sala d'Exposicions Temporals, Sala d'Actes i magatzems.

Aplega i exposa tots aquells testimonis materials que la investigació arqueològica ha recuperat de l'antiga ciutat de Tàrraco. En les diferents sales s'hi exposen, ordenats monogràficament, els testimonis de l'urbanisme i formes de vida de la Colonia Iulia Urbs Triumphalis Tarraco.

3. Serveis Centrals (av. Ramon i Cajal 76-78, tel. 977/23 62 06).

Situat just al costat de la Necròpolis Paleocristiana, aquest edifici, de quatre plantes i 1.200 m² de superfície construïda, aplega tots els serveis tècnics i administratius del Museu Nacional Arqueològic de Tarragona: magatzems, laboratori de neteja i classificació de materials arqueològics, taller de restauració, gabinet de dibuix, laboratori fotogràfic, arxiu, biblioteca especialitzada, sala de reunions i dependències administratives.

Després d'un dilatat procés de construcció va ser inaugurat l'abril de 1987.

MUSEU I NECRÒPOLIS PALEOCRISTIANS

1. Fitxa tècnica

Nom: Museu i Necròpolis Paleocristians.

Adreça: Passeig de la Independència 3.

Població: 43005. Tarragona.

Telèfon: 977/21 11 75.

Horaris: Laborals de 10 h a 13 h i de 16,30 h a 20 h; festius de 10 h a 14 h.

Any de fundació: 1930.

Característiques de l'edifici: Edifici d'inspiració classicista. Consta d'un vestíbul porxat, una sala central, una galeria circumdant i un semisoterrani.

Institució i/o societat a la qual es troba vinculat: Secció del Museu Nacional Arqueològic de Tarragona.

2. Fons

L'any 1923, la Compañía Arrendataria de Tabacos va iniciar la construcció d'una fàbrica de nova planta als afores de Tarragona, a la riba esquerra del Francolí. En el decurs dels treballs de fonamentació, es van produir importants troballes que van determinar una tasca sistemàtica d'intervencions arqueològiques dirigides per Mn. Serra Vilaró, treballs que es van perllongar fins a 1933 i que van permetre delimitar una gran necròpolis paleocristiana, de gran transcendència per al coneixement del procés de cristianització de la Tarracense.

Davant aquest important esdeveniment arqueològic, la Companyia de Tabacs cedí part dels terrenys ocupats per la necròpolis per possibilitar-ne la conservació *in situ* i va costejar la construcció, al centre del conjunt, d'un edifici per instal·lar-hi un museu monogràfic el qual, l'any 1941, es va integrar, com a secció, al

Museu Arqueològic de Tarragona.

Actualment, el conjunt de la Necròpolis està constituït per una zona excavada a l'aire lliure (coberta mitjançant una estructura metàl·lica per a la seva millor protecció), l'edifici del museu, unes criptes funeràries situades al subsòl de la Fàbrica de Tabacs i una ampla zona de jardins.

Al museu s'hi exposen els materials (sarcòfags, epigrafia, laudes, sepulcrales, aixovars funeraris, ...) recuperats en les diferents campanyes d'excavació arqueològica.

MUSEU D'HISTÒRIA DE TARRAGONA

1. Fitxa tècnica

Nom: Museu d'Història de Tarragona.

Adreça: Escales de Sant Hermenegild.

Població: 43003. Tarragona.

Telèfon: 977/23 21 26.

Horaris: Feiners de 10 h a 13,30 h i de 16 h a 19 h; festius de 10 h a 14 h.

Característiques de l'edifici: El Pretori Romà.

Institució i/o societat a la qual es troba vinculat: Generalitat de Catalunya i Ajuntament de Tarragona.

2. Fons

Testimonis arqueològics i històrics del període comprès entre la civilització romana i el segle xv. A la part medieval de l'edifici s'exhibeixen peces —escultures, pintures, ceràmica, etc.— d'època medieval.



CASA-MUSEU
CASTELLARNAU

1. Fitxa tècnica

Nom: Casa Museu Castellarnau.

Adreça: Carrer Cavallers 14.

Població: 43003. Tarragona.

Telèfon: 23 69 46.

Horaris: 10h a 13,30h i de 16h a 19h. Festius: 10h a 14h. Dilluns tancat.

Direcció: Conselleria Cultura Ajuntament. Regidora.

Any fundació: 1977.

Característiques de l'edifici: Edifici dels segles xvii i xviii.

Institució a la qual es troba vinculat: Ajuntament de Tarragona.

2. Fons

El museu el conformen el pis entresol i la planta noble, amb dues característiques ben dife-

rents. El pis entresol es divideix en sis sales, en les quals s'hi poden trobar, entre d'altres, representacions de gravats antics de la ciutat, materials arqueològics de diferents èpoques i cultures; en una altra sala, una important col·lecció de numismàtica, també una notable col·lecció d'àmfores i ceràmica comuna d'època romana. Rajoles catalanes dels segles xvii al xix, d'oficis i gòtiques. Finalment, una sala amb representació de bibliografia, pintura, gravats sobre el tema de Santa Tecla, i armes i pintures de la guerra de la Independència de 1811. La planta noble es divideix un dotze habitacions, amb mobles de l'època, sobretot entre els segles xvii i xviii; destaca el saló principal, de gran majestuositat, amb pintures de l'artista provençal Josep Bernat Flauguier al sostre. Totes les habitacions estan decorades amb motius i pintures originals.

MUSEU DIOCESÀ DE TARRAGONA

1. Fitxa tècnica

Nom: Museu Diocesà i de la Catedral.

Adreça: Catedral de Tarragona.

Població: Tarragona.

Telèfon: (977) 23 72 69.

Horaris: Feiners 10h a 13h i de 16h a 18,30h. Juliol, agost i setembre de 10h a 18,30h.

Direcció: Delegat del Patrimoni: Josep Martí i Aixelà. Subdirector: Salvador Ramon Vinyes.

Any fundació: 1914.

Característiques: Instal·lat en dependències de la catedral.

Institució a la qual està vinculat: Arquebisbat de Tarragona.

Fons: Pintura i escultura religiosa gòtica i renaixentista, orfebreria i tapissos del segle xv al xvii.

ALTRES ENTITATS

► **Centre de recerca «Margalló del Balcó».** Apartat de Correus 197, 43001 Tarragona.

► **Centre d'Estudis de Constantí.** Carrer Sant Vicens 48, 43120 Constantí.

► **Centre d'Estudis «Sinibalb de Mas».** Carrer de la Muralla 16, 2n, 43830 Torredembarra.

► **Museu Parroquial.** Plaça de l'Església s/n, Parròquia Sant Martí, 43893 Altafulla. Tel.: 977/65 01 58.

► **Museu d'Art Modern.** Santa Anna 9, 43003 Tarragona. Tel.: 977/23 50 32.

► **Biblioteques:** A part de la Biblioteca Pública de Tarragona, la comarca disposa d'un conjunt de biblioteques menors integrades en les xarxes de la Generalitat de Catalunya, Diputació de Tarragona i la Caixa de Pensions.